

ВІСНИК

КАРПАТСЬКОГО БІОСФЕРНОГО ЗАПОВІДНИКА

РЕГІОНАЛЬНА ЕКОЛОГІЧНА ГАЗЕТА

№ 3 (23)

ЧЕРВЕНЬ 2010р

заснована у

2006 р.

Розповсюджується
безкоштовно

5 червня ц. р., за рішенням Організації Об'єднаних Націй, відзначався Всесвітній день охорони навколишнього середовища. Всюди проводилися екологічні акції зі збереження та відновлення природних цінностей, формування бережливого ставлення до флори і фауни, річок і потоків, за зменшення забруднення води і повітря. Не винятком стала і наша місцина. За підтримки Програми розвитку ООН в Україні, з ініціативи директора Карпатського біосферного заповідника Федора Гамора, саме в цей день по обидва береги річки Тиси, на ділянці кордону між Україною і Румунією, від Ділового до сіл Хмелів та румунського Валя-Вішеулуй, відбулася акція "Чиста Україна залежить від тебе".

АКЦІЯ ВІДБУЛАСЯ

В акції прибирання території від сміття взяли участь колектив КБЗ, територіальні громади Костишівки, Ділового, учителі та учні шкіл, пластуни Рахівського осередку, активісти Закарпатського обласного еколого-натуралістичного центру, члени молодіжної організації "Ойкос", які приїхали з Ужгорода та

Хуста, активісти сільських громад, які очолювали Олександр Геревич, Ольга Сметанюк та Людмила Романюк. Представники Фонду ПРО ООН забезпечили учасників акції пакетами для сміття, рукавицями, футболками з відповідними логотипами, а ініціатори її проведення – транспортом для вивезення

зібраного непотребу. Аналогічно діяли наші сусіди – румуни по той берег Тиси, де в акції прийняли участь дорослі й діти, тамтешні активісти-природолюбви, організовані на це сільським урядом та дирекцією природного парку "Гори Мараморошини".

(Закінчення на 3-й стор.).

ЧИТАЙТЕ У НОМЕРІ:

1-2 стор. – Із відкриття екоосвітнього центру КБЗ в Центрі Європи.

1-3 стор. – Акція "Чиста Україна залежить від тебе".

3-4 стор. – "Круглий стіл" в Центрі Європи.

5 стор. – Відлуння "Берлибаського баношу".

6 стор. – Співпраці заповідника з WSL – 15 років. Семінар у Яремчі.

7 стор. – Виїзна нарада. Практикувалися німецькі студенти.

8 стор. – Розповідь про інспектора "Як і належить ветерану". Що таке Конвенція про охорону Всесвітньої культурної і природної спадщини?

НОВОБУДОВА ВІДЧИНИЛА ДВЕРІ ВІДВІДУВАЧАМ ІЗ ВІДКРИТТЯ ЕКОЛОГООСВІТНЬОГО ЦЕНТРУ КБЗ У ЦЕНТРІ ЄВРОПИ

Карпатський біосферний заповідник здійснює значну екологоосвітню роботу. Для цього в установі створено і формується потужна база. Це, зокрема, мережа екологоосвітніх центрів, якими стали Музей екології гір і природокористування в Українських Карпатах, Музей нарциса вузьколистого в Хусті, інфоцентри ПНД-відділень у населених пунктах, аншлаги, стенди, панно, вказівники тощо. А 5 червня, у Всесвітній день охорони навколишнього середовища та з нагоди Дня міста Рахова, у географічному Центрі Європи поблизу Ділового, відбулася ще одна знаменна подія не лише в діяльності цієї природоохоронної науково-дослідної державної установи, а й району та регіону в цілому – урочисте відкриття екологоосвітнього центру. На цей захід там зібралися того дня керівники області й району, представники територіальних громад, з якими співпрацює заповідник, різних природоохоронних і екологоосвітніх організацій, науковці з різних вузів та науково-дослідних установ, делегації з Німеччини, Чехії, Словаччини, Угорщини, Румунії, з якими КБЗ підтримує тісні взаємозв'язки.

На підході до садиби екоосвітнього центру, де відбувся святковий мітинг, музикою трембіт учасників урочистості зустрів зразковий дитячий оркестр гуцульських інструментів з Лазещини (керівник

(Закінчення на 2-й стор.).

НОВОБУДОВА ВІДЧИНИЛА ДВЕРІ ВІДВІДУВАЧАМ ІЗ ВІДКРИТТЯ ЕКОЛОГООСВІТНЬОГО ЦЕНТРУ КБЗ У ЦЕНТРІ ЄВРОПИ

(Закінчення. Початок на 1-й стор.) І.Спасюк). Відкрив урочистість директор Карпатського біосферного заповідника, доктор біологічних наук, професор Федір Гамор. Привітавши присутніх, він наголосив:

— Символічно, що за підтримки програми розвитку ООН в Україні та Всесвітнього фонду природи (WWF) небадужі до збереження природи люди із Румунії, Угорщини, Словаччини, Німеччини та України зібралися у Центрі Європи для обговорення проблем збереження та сталого розвитку Карпат, провели акцію з очищення берегів Тиси від сміття на українсько-румунському кордоні. Важливо й те, що в ці дні виповнюється 125 років, відколи інженери кайзерівського королівського австрійсько-румунського військово-географічного товариства визначили геодезичну точку, яка поблизу Рахова, символізує географічний Центр Європи. Згодом вони встановили тут пам'ятний знак, де на латині викарбувано слова (за перекладом радянського академіка М. Тарасова): "Постійне, точне, вічне місце. Дуже точно, спеціальним апаратом, який виготовлений в Австрії і Угорщині, із шкалою меридіанів і паралелей, встановлено Центр Європи. 1887 р."

Потім Ф. Гамор наголосив, що у недалекому минулому Рахівщину, Рахів щорічно відвідували тисячі туристів, існували тісні стосунки з багатьма країнами Європи. І надалі багато місцевих мешканців пов'язують сподівання на відновлення таких зв'язків, а Рахів та все Закарпаття процвітатимуть як "Гуцульський Париж". Він підкреслив, що адміністрація КБЗ впродовж

останніх років активно працює, аби створити привабливий імідж згаданого історичного центру. За її ініціативи ще в 2002 р. Верховна Рада України прийняла постанову про будівництво тут екоосвітнього центру та розробку державної програми сталого розвитку гірських територій України. І ось, завдяки зусиллям колективу КБЗ, допомозі спонсорів, центр збудовано. В ньому відвідувачі знайдуть багато необхідної інформації про Європу, як континент, його та центрів Європи географічні координати, дискусійні матеріали щодо останніх відомостей, дані про усі 49 країн, Раду Європи, Євросоюз, НАТО, ОБСЄ, природоохоронні структури тощо. Багато тут матеріалів про Україну, Закарпаття та Рахівщину. Окремі експозиції розповідають про європейський вимір природоохоронних територій України, Карпатський біосферний заповідник, екорегіон.

На завершення виступу Ф. Гамор щиро подякував усім, хто долучився до побудови об'єкта, хто в різні роки сприяв його спорудженню, фінансуванню, адже він збудований за зароблені заповідником кошти, а на завершальній стадії – за фінансової допомоги чеських друзів з краю Височина. Почесні відзнаки заповідника за цю участь директор вручив колишнім головам районного архітектора району Михайлові Кравчуку та його дружині Орисі, теж архітектору, які проектували екоцентр, виконробу Дмитрові Веклюку, подякував колишнім головам районних держадміністрацій та ради Михайлові Даскалюку і Миколі Беркелі, народному депутату України двох скликань Орестові Климпушу, художнику-оформ-

лювачу Михайлові Понціру. За значний вклад у розвиток Карпатського біосферного заповідника, створення йому позитивного іміджу в Україні та за кордоном, почесні відзнаки Ф.Гамор вручив також депутату румунського парламенту Степану Бучуті та редактору Закарпатської обласної телерадіокомпанії Людмилі Бокій.

На святі виступили голова обласної ради Михайло Кічковський, заступник голови – керівник апарату облдержадміністрації Володимир Закурений, начальник Держслужби заповідної справи Мінприроди України Петро Гриник, член румунського парламенту, голова Союзу українців Румунії Степан Бучута. Вони наголошували на важливості завдань з охорони природи на сучасному етапі і в майбутньому на державному й міжнародному рівнях, відзначили позитивну роль і доробок в цьому колективу КБЗ. Багато теплих слів адресувалося керівництву установи, окремих працівників. Почесні грамоти Закарпатської ОДА одержали майстер з охорони природи

заповідника Юрій Приймак, інспектор Василь Ковбаснюк та деякі інші.

Священик Рахівської Успенської греко-католицької церкви Василь Носа відправив молебень та освятив екологоосвітній центр.

Постаралися, аби надати святу колоритності й урочистості ведучі Василь Кухар і Наталія Назарик.

Потім М. Кічковський, П. Гриник, В. Закурений, І. Сурмачевський, Д. Андріюк, С. Бучута та Ф. Гамор урочисто перерізували стрічку новобудови. Вони та всі інші учасники заходу оглянули експозиції екоосвітнього центру, окремі з них залишили записи у книзі його почесних гостей та відвідувачів, відзначили вдалу архітектуру, високий рівень і сучасний підхід до художнього оформлення стендів, вітражів інших експозицій, їх різноманітність тощо.

На черзі у заповіднику – завершення оздоблення і художнього оформлення засобами наочності візитцентру на сідловині під Говерлою.

Василь БОЙЧУК.

БРЕНД КАРПАТ – ПРОБЛЕМА МІЖНАРОДНА ІЗ ЗАСІДАННЯ „КРУГЛОГО СТОЛУ” „ТРАНСКОРДОННА СПІВПРАЦЯ ТА СТАЛИЙ РОЗВИТОК У КАРПАТАХ”

5 червня, в географічному Центрі Європи, з ініціативи директора Карпатського біосферного заповідника Федора Гамора, у колибі-музеї підприємця Василя Шорбана, за розпорядженням голови Закарпатської обласної ради відбулося засідання „круглого столу” „Транскордонна співпраця та сталий розвиток у Карпатах”. У цьому заході брали участь керівники області та району, а також представники самоврядних органів влади прикордонних територій, на яких розташований Карпатський біосферний заповідник, служб, їм підпорядкованих, та громадських організацій, науковці, представники міжнародних делегацій, які брали участь у відкритті екологоосвітнього центру. Організатором „круглого столу” виступив Карпатський біосферний заповідник за сприяння Фонду охорони дикої природи WWF, а саме проекту «Збереження та сталє використання природних ресурсів Українських Карпат». Захід проведено з нагоди Всесвітнього дня охорони навколишнього середовища та Дня міста Рахова.

Відкрив засідання директор Карпатського біосферного заповідника, професор Федір Гамор. З доповіддю „Про ініціативу Закарпатської обласної ради у конгресі місцевих влад Ради Європи та стан підготовки міжнародної конференції „Сталий розвиток Карпат та інших регіонів Європи” на засіданні виступив голова Закарпатської обласної ради Михайло Кічковський. Він зосередив увагу присутніх на роботі української делегації на 14 пленарній сесії Конгресу місцевих і регіональних влад Ради Європи, в якій він брав участь, як представник краю, що входить від України до ради Карпатського Євросередині. Промовець підкреслив, що вже виконано об’ємну організаційну, аналітичну та інформаційно-роз’яснювальну роботу, привернув увагу присутніх до таких її важливих проблем, як актуальність питання про необхідність збереження та розвитку гірських регіонів Європи, зокрема Карпатського, для забезпечення життєдіяльності людини в умовах глобальних кліматичних змін і прийняття у зв’язку з цим невідкладних рішень. Адже саме гори забезпечують належний водний, повітряний і кліматичний баланс, є середовищем існування більшості видів флори і фауни Європи. І зберегти цю природну спадщину для майбутніх поколінь – наш обов’язок.

Вирішити згадані та інші проблеми нашої життєдіяльності, зазначив М. Кічковський, можна

тільки спільними зусиллями громадських та державних інституцій, органів місцевого самоврядування, всього європейського суспільства, об’єднавши при цьому інтелектуальні та фінансові ресурси. Карпати потребують підтримки з боку Європи, бо її самопочуття значною мірою залежить від стану цих гір. Вважається за доцільне під егідою Ради Європи: підвищити координацію заходів, спрямованих на вирішення екологічних і соціально-економічних проблем гірських регіонів і виступити з ініціативою щодо заснування „Екологічного гірського фонду Європи”; прискорити розробку комплексного просторового розвитку Карпатського регіону в рамках UNEP; закликати Єврокомісію прийняти окрему програму розвитку гірських регіонів Європи та Карпатського регіону зокрема (подібної Дунайській стратегії); включити у пріоритети своєї роботи питання запобігання природним і техногенним катастрофам у гірських регіонах і підготовки щорічної доповіді на цю тему на європейському форумі; в рамках визначення пріоритетів на 2011-2012 рр. розглянути питання про підготовку до прийняття Конгресом Екологічної конституції Європи тощо.

(Закінчення на 4-й стор.).

АКЦІЯ ВІДБУЛАСЯ

(Закінчення. Початок на 1-й стор.)

З ранку до полудня учасники акції очищали береги річки від сміття, яке нанесли паводкові води чи викинули у прибережні смуги мешканці довколишніх осель. І назбирали його чимало: ледве на автвіксі-самоскида вмістилося. Описля, на різних берегах Тиси, зібралися всі на короткий мітинг, на ділянці мостів, які до Другої світової війни з’єднували ці території. Національними прапорами, піснями вітали один одного, запалили імпровізовану ватру дружби, як символ єднання двох народів, яким близькі, зрозумілі не лише важливість акції, а й прагнення до співпраці, адже так склалося історично, що по той бік Тиси теж мешкають наші брати-українці, яких у свій час політики розділили кордоном.

До місця заключної частини акції під’їхали голова Закарпатської обласної ради Михайло Кічковський, голова районної ради Іван Сурмачевський, депутат румунського парламенту, голова Союзу українців Румунії Степан Бучута та директор Карпатського біосферного заповідника Федір Гамор. У коротких промовах вони наголосили на важливості не лише акції, а й моменту: адже обидва народи в цей день чи не вперше за багато років зібралися по обидва боки історичного моста, вітаючи один одного. Зійшлися на думці, що було б історично справедливо відновити і цей міст, аби зв’язки не мали кордонів, як не має їх природа, довкілля, які нас споконвіків єднають. Практично, як повідомив представник румунського парламенту, їхня країна уже підготувала відповідний проект, а керівник обласної ради, після повернення з відрядження, теж направив до уряду України відповідне звернення стосовно підтримки цього проекту.

Василь БОЙЧУК.

БРЕНД КАРПАТ – ПРОБЛЕМА МІЖНАРОДНА ІЗ ЗАСІДАННЯ „КРУГЛОГО СТОЛУ” „ТРАНСКОРДОННА СПІВПРАЦЯ ТА СТАЛИЙ РОЗВИТОК У КАРПАТАХ”

(Закінчення. Початок на 3-й стор.)

„Про міжнародну природоохоронну та наукову діяльність Карпатського біосферного заповідника” на засіданні доповів його директор, доктор біологічних наук, професор Федір Гамор. Він, зокрема, зазначив, що заповідник співпрацює сьогодні з науковцями Швейцарії, Німеччини, Словаччини, Чехії, Угорщини, Румунії, Англії з різних питань науково-природоохоронної діяльності, бере участь у кількох спільних міжнародних проектах, які реалізуються в межах територій розташування установи та суміжних з ними в закордонні. Найвизначніші з них – реалізація швейцарсько-українського проекту FORZA із сталого лісокористування в лісах

Закарпаття, моніторинг букових пралісів та створення мережі ЗТШ; словацько-українського – з надання буковим пралісам Карпат статусу Всесвітньої спадщини ЮНЕСКО. Українсько-німецька співпраця здійснюється за проектом „Розроблення стратегічного менеджменту Карпатського біосферного заповідника з урахуванням трансграничних аспектів”, а за програмою добросусідства Румунія – Україна – „Покращення проти-паводкового захисту та оздоровлення екологічної ситуації на прикордонній українсько-румунській ділянці ріка Тиса”, а також зі створення міжнародного українсько-румунського біосферного резервату „Гори Мараморошини” й ряд інших.

Начальник відділу Закарпатського обласного виробничого управління з меліорації і водного господарства Едуард Осійський доповів про „Стан та перспективи міжнародної співпраці на прикордонних водах Закарпаття”. Наш край межує з чотирма державами Європи. Трьох із них Україну єднає спільна річка Тиса. А, враховуючи те, що в Українських Карпатах зосереджено 70 відсотків водойм, з яких Євроregion живиться питною водою, зрозуміло є турбота кожної з країн про стан водного режиму, зокрема формування паводків в

пенсувати витрати на це (наприклад, на це спрямований Кіотський протокол).

– Ви маєте унікальні букові праліси, – сказав він, – які за сумарним споживанням вуглецю і виробитком кисню займають друге місце в світі. Це – неоцінене багатство, яке слід примножувати, оберігати і використовувати з вигодою для місцевого населення вже тепер і в майбутньому. Бо до цього прикута увага світової громадськості. Нагадаємо, що букові праліси України зосереджені в КБЗ, а також Словаччині, вони включені до Всесвітньої спадщини ЮНЕСКО.

На засіданні „круглого столу” з інформаціями також виступили Антон Бережнюк – заступник мера м. Свидник (Словаччина), член ради природного парку Румунії „Гори Мараморошини” Василь Куриляк, який повідомив про заходи, які вжито і вживаються, аби ця установа набула статусу міжнародної, про співпрацю в цьому напрямку з Карпатським біосферним заповідником – ініціатором створення цього парку на теренах двох держав. „Про екологоосвітню діяльність у навчальних закладах Закарпаття” на зібранні доповів директор обласного еколого-натуралістичного центру Олександр Геревич.

Карпатах. Адже за останні роки, внаслідок негативного антропогенного впливу, ці паводки завдають значних збитків економіці цих держав, руйнують соціальні надбання тощо. Особливий наголос доповідач зробив на зусиллях, які спільно з Угорщиною, Румунією, Україною органи влади та водгоспівці області докладають для захисту від паводків суміжних територій, що прилягають до річки Тиси, її притоків за проектами програм добросусідства Угорщина – Україна, Румунія – Україна. Облводгосп робить багато, вкладає значні кошти для прогнозування паводків, будівництва протипаводкових об’єктів, для просвітницької діяльності серед населення.

Цікавими і насиченими були також повідомлення про „Стан та перспективи міжнародної співпраці у сфері туристично-рекреаційного бізнесу на Закарпатті” і „Стан та перспективи розвитку угорсько-українського трансграничного співробітництва”, які зробили начальник облуправління по туризму і курортах Олександр Марченко та консул Угорської Республіки у Берегові Шерцер Карої. А представник німецької делегації, співробітник Інституту сталого розвитку м. Еберсвальде Ларс Шмідт, наголошуючи на співпраці з науковцями Карпатського біосферного заповідника, відзначаючи унікальність для людства природи Українських Карпат, підкреслив, що світове співтовариство, опинившись перед загрозю екологічних катастроф, йде на те, аби країнам, які активно борються за природне, екологічне благополуччя, ком-

В обговоренні проблем, порушених на засіданні „круглого столу”, взяли участь: декан географічного факультету, професор УжНУ Степан Поп, співголова громадського об’єднання „Рідне Закарпаття” Іван Митровцій, Федір Гамор та деякі інші учасники. Вони підкреслили, що під час зібрання в географічному Центрі Європи йшла ділова і предметна розмова. І обговорювалися проблеми не якісь окремо взяті, характерні лише для Раківщини чи якогось іншого регіону, а загальні для Європи, людства. Йшлося про таке поняття, як „Бренд Карпат” взагалі, співпрацю на вищому рівні, нової якості в напрямку охорони природи, екології, людської життєдіяльності. Ще і шез раз звучали пропозиції про те, що гірським регіонам Карпат, де сконцентровані острові природного і біологічного різноманіття, обов’язково і не зволікаючи потрібно допомогти зберегти їх для нащадків, не шкодуючи зусиль і коштів. На це, зокрема, й спрямована резолюція, прийнята учасниками «круглого столу».

Керував роботою і підбив підсумки „круглого столу” Федір Гамор.

Василь БОЙЧУК.

ВІДЛУННЯ БЕРЛИБАСЬКОГО БАНОШУ

9 травня в Костилівці (старовинна назва Берлибаш) знову фестивалили – вже в'яте за останні роки. Зійшлися сюди люди звідусюди, аби разом з місцевими гуцулами відсвяткувати традиційне обрядове дійство статку, етнокультури, згуртованості, – «Берлибаський банош», які передаються з діда-прадіда, з покоління в покоління. Бо банош – дуже смачна і високопоживна страва, яку місцеві жителі варили і варять із натуральної сметани з додаванням до неї кукурудзяного борошна, завше – на свято. А те, що вона насправді така, на велелюдному дійстві у Костилівці могли пересвідчитися всі, бо 700 порцій цього запашного натурпродукту на святі розійшлися миттєво.

І наші, заповідницькі учасники дійства, були не лише почесними гостями, адже адміністрація КБЗ виступила співорганізатором фестивалю. Тому допомогали костилівчанам влаштувати експозиції, виставки, мали там свої стенди тощо. За це й почули теплі слова подяки від Костилівського сільського голови Ольги Сметанюк.

Світлини Мирослава
ОБЛАДАНЮКА.

СПІВПРАЦІ КБЗ І WSL - 15 РОКІВ

Ділові і партнерські стосунки між Карпатським біосферним заповідником і Швейцарським федеральним дослідним інститутом WSL розпочалися ще в 1996 році. У наукових і природоохоронних колах світу ця абревіатура наукового центру із Швейцарії добре відома і розшифровується як Інститут лісу, снігу і ландшафту (з німецької Wald - ліс, Schnee - сніг і Landschaft - краєвид).

У жовтні 2000 року група науковців КБЗ приймала участь у роботі Міжнародної наукової конференції в Бірменсдорфі (Швейцарія) «Форум для знань: цінності природи Сходу і Заходу», на якій директор КБЗ Федір Гамор зробив доповідь на тему «Співпраця з точки зору України». У рішенні форуму наголошувалося на необхідності налагодження досліджень і розробки наукових основ збереження та сталого управління гірськими лісовими екосистемами в Українських Карпатах і Швейцарії.

Початком реалізації рішень форуму стало укладання угоди між КБЗ і WSL на виконання проекту «Порівняння структури і динаміки поновлення букових пралісів Карпат і букових лісів, близьких до природних, у Швейцарії». У рамках цього проекту було закладено дві постійні пробні площі: одну поблизу Цюріха в лісовому масиві Сільвальд і другу - в Угольському природоохоронному науково-дослідному відділенні КБЗ, за якою закріпилась назва «Швейцарська проба». Вона є найбільшою лісовою пробною площею в Україні (10 га).

За ініціативи професора Ф.Гамора, у жовтні 2003 року, в Мукачеві проведено потужну міжнародну конференцію, в якій взяли участь понад 200 науковців із 26 країн світу. Матеріали конференції надруковані у трьох збірниках, два з яких видані у Швейцарії. До початку конференції на українській і німецькій мовах підготовлено і видано путівник по пралісах Карпатського біосферного заповідника «Праліси в центрі Європи». Пізніше, на англійській мові, видано буклет «Праліси Угольки».

На конференції запропоновано також розпочати підготовку матеріалів номінації про букові праліси Карпат з метою включення їх до переліку об'єктів Всесвітньої культурної і природної спадщини ЮНЕСКО. У червні 2007 року, на спеціальній сесії ЮНЕСКО, українсько-словацький природний об'єкт «Букові праліси Карпат» був включений до Всесвітньої природної спадщини.

У 2005-2007 роках, за сприяння WSL, у рамках проекту «Співпраця між установами», у Чорногірському природоохоронному науково-дослідному відділенні закладено лісівничий 12-секційний стаціонар з переформування похідних смерекових деревостанів у мішані структуровані ліси.

Упродовж останніх 10 років 9 співробітників заповідника проходили стажування на базі Інституту WSL. Слід висловити велику вдячність за вагомий внесок і допомогу в розвитку співпраці між КБЗ і WSL колишньому директору Інституту Маріо Броджі, співробітникам Бригітті Коммармот і Антону Бюргі.

У західноєвропейських країнах, в т.ч. і Швейцарії, майже не залишилось великих осередків пралісів. Тому лісівники Європи зацікавлені в реалізації спільних проектів щодо вивчення первинних лісів. У швейцарських газетах і журналах опубліковано чимало інформації про Карпатський біосферний заповідник і співпрацю з WSL. Група науковців з WSL, під керівництвом директора Інституту Маріо Броджі, ще у вересні 1999 року опублікувала статтю у газеті Neue Zürcher Zeitung «Що для нас значать праліси Закарпаття?» У статті відмічається, що праліси і культурландшафти Карпатського біосферного заповідника є ідеальною базою для відпрацювання багатьох актуальних питань лісового господарства, створення наближених до природних лісів, охорони природи та ін.

У минулому році, за підтримки WSL, розпочалась реалізація проекту «Статистична інвентаризація букових пралісів Угольсько-Широколужанського масиву КБЗ» (2009-2012 рр). Намічено закласти до 400 постійних дослідних ділянок, які будуть служити основою для ведення моніторингу в букових пралісових екосистемах. За підсумками польових обстежень буде підготовлено і видано монографію та проведено міжнародну науково-практичну конференцію. Закладка цих ділянок розпочнеться влітку ц.р.

Співробітники заповідника та WSL налаштовані на подальшу співпрацю, що, безперечно, сприятиме розвитку КБЗ, розширенню і поглибленню наукових досліджень, підвищенню кваліфікації наукового і науково-технічного персоналу заповідника.

Дмитро СУХАРЮК,
завідувач лабораторії лісознавства КБЗ.

СЕМІНАР У КАРПАТСЬКОМУ НПП

17 червня ц.р. у Карпатському національному природному парку, в Яремчі, відбувся семінар «Збереження та заохочення традиційних видів використання біологічних ресурсів на територіях природно-заповідного фонду (Карпатський національний природний парк – бджільництво, полонинське господарство)», присвячений збереженню та заохоченню традиційних видів природокористування в Карпатах. Він організований в рамках заходів Всесвітнього року збереження біорізноманіття-2010, оголошеного Генеральною Асамблеєю ООН.

У заходах семінару брали участь народні депутати України, представники Адміністрації Президента України, Секретаріату Кабінету Міністрів України, Мінприроди, Державної служби заповідної справи, національних природних парків, природних та біосферних заповідників України, зарубіжні гості.

Увагу учасників семінару зосереджено на екологічно-збалансованих видах використання природних ресурсів, які не наносять шкоди навколишньому природному середовищу, зокрема бджільництві та полонинському господарстві, що підтримують розвиток еколого-освітньої та рекреаційної діяльності в установах природно-заповідного фонду.

Вони ознайомилися з рекреаційними об'єктами КНПП, створеними за інвестиційним проектом «Українська оселя», що втілюється там з метою ознайомлення відвідувачів парку з традиційним укладом життя в Карпатах; діяльністю пасіки карпатської бджоли, як невід'ємної складової збереження та відтворення біорізноманіття в регіоні; полонинським господарством «Ліснови», що відтворює традиційні карпатські способи виробництва бринзи, вурди та вирощування овець згідно з сучасними принципами Конвенції ООН з біорізноманіття стосовно використання місцевим населенням екосистемних послуг біорізноманіття. Вони також відвідали Екотуристичний візит-центр Карпатського національного природного парку, еколого-пізнавальні маршрути «На водоспад Гук» та «Стежка Довбуша».

Учасники зібрання обмінялися досвідом, продегустивали продукти, виготовлені в екологічно чистих умовах Карпат, висловили пропозиції з подальшого розвитку напрямів проекту «Українська оселя» в інших регіонах України.

(За матеріалами веб-сайту Мінприроди України).

Чергову виробничу нараду з керівниками ПНД відділень, відділів і служб заповідника, яка відбулася 22 червня, дирекція установи вирішила провести виїзною – у Кевелівське природоохоронне науково-дослідне відділення. Воно – наймолодше у заповіднику, створене 13 років тому. Одне з найбільших за територією, знаходиться в центрі природно-заповідного масиву, на перехресті шляхів і туристично-рекреаційних маршрутів, які ведуть до найвищих вершин Чорногірського і Свидовецького пасм гір. Там розташовані унікальні фауно-флористичні осередки та місця зростання ендемічних і зникаючих видів, рекреаційні пункти тощо. Завдяки зусиллям колективу відділення, який нараховує 22 чоловіка, під керівництвом сумлінного фахівця Василя Вербицького, на місці колишньої поруйнованої будівлі, появилася добре облаштована і оформлена засобами наочності, адміністративна споруда. А в урочищах, на обходах – кілька рекреаційних пунктів та пропускників. Власне, у Кевелевому, Васкулі, Гроп'янці із стеднів, панно, обладнаних за сучасними вимогами місць відпочинку, облаштованих джерел мінеральної і питної води, поремонтованих після руйнівних паводків 1998 та 2001 років мостів, доріг, учасники наради побачили, що можна зробити власними силами при великому бажанні і старанні,

ВІДБУЛАСЯ ВИЌЗНА ВИРОБНИЧА НАРАДА

майже не маючи на це державних коштів і ресурсів.

На нараді перший заступник директора – головний природознавець КБЗ Микола Рибак доповів про роботу служби державної охорони у січні-травні ц.р. Директор заповідника Федір Гамор ознайомив присутніх з підсумками роботи колегії Державної служби заповідної справи Мінприроди України, яка відбулася 17 червня у Яремчі. Про підсумки господарсько-фінансової діяльності установи, роботу державної служби охорони заповідника, виконання заходів зі збереження, відтво-

рення і використання природних ресурсів, екоосвітньої діяльності, науково-дослідної роботи, техніки безпеки і протипожежної охорони відповідно інформували в.о. начальника відділу Ілля Климпуш, начальник відділу Вікторія Бундзяк, в.о. заступника директора з науководослідної і екоосвітньої роботи Петро Папарига та інженер з техніки безпеки і охорони праці Іван Данів. Вони, зокрема, відмічали, що за 5 місяців, за фінансово-господарськими показниками, заповідник попрацював добре. Держава виконала всі фінансові зобов'язання перед

установою, а колектив – доходи від господарської діяльності. Найкращих результатів домоглися ПНДВ «Долина нарцисів», Чорногірське, Богдан-Петро-ське та Трибушанське відділення. Від господарської діяльності за 5 місяців заповідник одержав понад 300 тис. грн., в т.ч. від рекреаційної – 188 тис. грн., що становить майже 50% поступлень усіх установ ПЗФ України.

Наголошувалося також, що незадовільною є робота служби державної охорони в напрямку контролю за дотриманням природоохоронного законодавства України, за що на колегії в Яремчі дирекції КБЗ вказано. Посилена увага слід приділити виконанню природоохоронних заходів, створення міцної бази для екоосвітньої роботи у Марамороському, Чорногірському та Трибушанському ПНД відділеннях.

На нараді схвалено досвід Кевелівського ПНДВ у напрямку створення умов для роботи працівників, екоосвітніх і рекреаційних пунктів, оформлення засобами наочності. Його колективу і керівнику висловлено подяку. Начальників інших відділень, відділів та служб КБЗ зобов'язано зосередити зусилля на безумовному виконанні природоохоронних заходів, посиленні роботи СДО, активізації надходжень коштів від послуг та екоосвітніх заходів.

(Вл. інф.).

У КБЗ ПРАКТИКУВАЛИСЯ НІМЕЦЬКІ СТУДЕНТИ

З 2006 року на базі Карпатського біосферного заповідника практикуються студенти лісівничого факультету Університету сталого розвитку м. Еберсвальде (Німеччина). У цьому році таких було 30. Їх супроводжували професори П'єр Ібіш та Вера Лугард, експерт по туризму Юдіт Клойбер, фахівець з впливу кліматичних змін на ліси і біорізноманіття Ларс Шмідт, аспірантки Катаріна Норріс та Юліана Геєр. Загалом делегація з Еберсвальде складалася із представників 6 країн: Німеччини, Португалії, Польщі, Великобританії, Хорватії та США.

Проведення практики студентів з Німеччини забезпечили заступник директора заповідника з науково-дослідної роботи Василь Покин'єрєда, завідувач лабораторій: ботанічної – Микола Волощук, зоологічної – Ярослав Довганич, наукові співробітники Богдан Годованець, Віра Покин'єрєда, провідний інженер лабораторії ГІС Вікторія Губко.

Німецькі студенти ознайомилися з Угольським масивом КБЗ. Окрім власне пралісів, вони мали нагоду відвідати найбільшу в Українських Карпатах вапнякову печеру «Дружба», знаменитий карстовий міст, інші цікаві природні й культурно-історичні об'єкти. Аспірантка з

Великобританії Катаріна Норріс встановила в буковому пралісі записуючі пристрої для реєстрації змін температури, щоб порівняти їх з буковими лісами Німеччини.

У програму також входило відвідання Чорногірського масиву, де студенти вивчали вертикальну зональність, структуру мішаних і хвойних пралісів, фауну, флору.

Дві групи, які вивчали флору і рослинність, абіотичні умови заповідника, а також екологію та динаміку пралісів, відвідали Кузійський масив КБЗ. Група, що мала ознайомитися з фауною заповідника, менеджментом популяції та мисливством в Українських Карпатах, після теоретичного заняття відвідала відомого в Рахові мисливця Василя Тушєра. Бєсїда з ним та огляд його багатой колекції мисливських трофеїв справили на студентів незабутнє враження. Група, яка вивчала культурно-історичні аспекти використання природних ресурсів, ознайомилася з полонинським господарством на Чорногорі, а також відвідала ряд культурно-історичних об'єктів Рахівщини. Студенти, що цікавилися заповідною справою в Україні, відвідали Карпатський національний природний парк. Ще одна група вивчала роль туризму в управлінні біосферним заповідником та його вплив на ландшафт і природні ресурси. Студенти цієї

групи зустрілися з представниками місцевої влади та туристичного бізнесу в Ясінях і на Драгобраті, відвідали гірськолижний комплекс «Буковель». Особливістю цьогорічної практики стало і те, що разом з іноземними студентами працювала група майбутніх лісівників із Ужгородського національного університету під керівництвом доцента Андрія Гамора.

4 червня в конференц-залі готелю «Європа» відбувся семінар, на якому студенти доповідали про підсумки своєї практики в КБЗ. На вечорі інтернаціональної дружби студенти зустрілися з директором Карпатського біосферного заповідника, професором Федором Гамором, головою міста Рахів Ярославом Думєном, послушали виступ народного оркестру гуцульських інструментів Рахівського районного будинку культури під керівництвом Петра Ерстенюка. А керівник практики професор П'єр Ібіш презентував нещодавно виданий на німецькій та українській мовах альбом «П'ять років українсько-німецької дружби 2006-2010».

Студенти і викладачі високо оцінили можливість, надані їм адміністрацією та працівниками Карпатського біосферного заповідника для проведення практики.

Ярослав ДОВГАНІЧ,
завідувач зоологічної лабораторії КБЗ.

ЯК І НАЛЕЖИТЬ ВЕТЕРАНУ

У числі тих, хто своєю сумлінністю показує приклад, як потрібно ставитися до охорони природи, багатств лісу у заповіднику, – інспектор з охорони природи Червоногірського ПНД відділення Василь Васильович Сас. Народився він у селі Луги Рахівського району, в далекому 1947 році, у сім'ї лісоруба. З юнацьких років привчався до роботи в лісі. Розпочинав її на посадці лісових культур, згодом – на рубках догляду в Рахівському лісокомбінаті. Після закінчення Богданської середньої школи працював лісорубом Білотишського лісопункту.

А трудову діяльність в заповіднику розпочав 19 липня 1974 року на посаді техника-лісовода Червоногірського лісництва. На його очах та за безпосередньої участі творилась історія спочатку Карпатського державного, а потім – біосферного заповідника. Певний час працював майстром лісу, згодом – лісником. Заочно здобув освіту в Закарпатському лісотехнікумі. Зараз продовжує трудитися на посаді інспектора з охорони ПЗФ обходу № 4 Червоногірського природоохоронного науково-дослідного відділення.

За роки роботи багато зусиль доклав для створення постійних пробних площ, довгий період вів спостереження за ними. Не одну сотню кілометрів пройшов гірськими крутосхилами Червоногірського патрулювання, адже за відділенням закріплено 4,3 тис. га угідь, із яких майже 3 тисячі га – ліси. Обхід – один із найвіддаленіших у відділенні і заповіднику, розташований в урочищах Білий та гора Говерла на 452 га угідь. Там розташовані потужні деревостани – смереки та ялиці, унікальні інша флора і фауна. Через його обхід пролягають стежки міжнародного Закарпатського туристичного шляху, дороги на полонину Брекул. Охороняти, зберегти це унікальне багатство для нащадків – його безпосереднє завдання. Доручену роботу в обході завжди старається виконати якісно та вчасно. Брав активну участь в закладці пробних площ з переформування похідних смерекових насаджень у мішані структуровані ліси. Таких ділянок у відділенні зараз 12.

Хоча тепер вже пенсійного віку, продовжує трудитися, передає набутий

досвід молодим працівникам служби державної охорони Червоногірського ПНД відділення. До його порад прислухаються молодші колеги по роботі, він ніколи не відмовить в допомозі. Користується заслуженим авторитетом в колективі, бере активну участь в громадському житті рідного села, не один раз обирався депутатом Лугівської сільської ради. За добросовісне виконання посадових обов'язків неодноразово нагороджувався адміністрацією заповідника грамотами та подяками, а 2008 році за сумлінну плідну працю та з нагоди 40-річчя заснування заповідника був нагороджений Почесною грамотою Міністерства охорони навколишнього природного середовища України.

Василь Васильович – хороший сім'янин. Разом з дружиною Марією Михайлівною виховали двох доньок, дочекалися п'яти онуків. Довелось їм пережити і важкі часи. Кілька років тому не стало їх зятя Ярослава Бочкора. Тож батькам треба було допомагати дочці ставити дітей на ноги.

Зараз Василь Васильович має багато планів на майбутнє, мріє щоб його справу охорони природи продовжив онук Ярослав, який тепер закінчує навчання в школі.

Михайло ПРОЦЬ,
начальник відділу служби державної охорони КБЗ.

ЩО ТАКЕ КОНВЕНЦІЯ ПРО ОХОРОНУ ВСЕСВІТНЬОЇ КУЛЬТУРНОЇ І ПРИРОДНОЇ СПАДЩИНИ?

Цими днями минає три роки від часу включення «Букових пралісів Карпат» до списку Всесвітньої спадщини ЮНЕСКО. Статус об'єктів, які занесені до цього переліку, регулюється спеціальною міжнародною Конвенцією.

16 листопада 1972 року в Парижі Генеральна конференція Організації Об'єднаних Націй з питань освіти, науки і культури (ЮНЕСКО) прийняла Конвенцію про охорону всесвітньої культурної і природної спадщини, ратифіковану 186 країнами (Україною – 4 жовтня 1988 року). Метою підписання цього документу було піднесення до міжнародного рівня популяризації та захисту унікальних природних та культурних цінностей, що становлять надбання всього людства.

Держави, на території яких розташовані об'єкти Всесвітньої спадщини, беруть на себе зобов'язання забезпечувати виявлення, охорону, збереження, популяризацію й передачу майбутнім поколінням культурного і природного надбання.

Згідно Конвенції, під терміном «природна спадщина» розуміють:

- природні пам'ятки, створені фізичними й біологічними утвореннями або групами таких утворень, що мають видатну універсальну цінність з точки зору естетики чи науки;

- геологічні й фізіографічні утворення й суворо обмежені зони, що є ареалом видів тварин і рослин, які зазнають загрози й мають видатну універсальну цінність з точки зору науки чи збереження;

- природні визначні місця чи суворо обмежені природні зони, що мають видатну універсальну цінність з точки зору науки, збереження чи природної краси.

Статус об'єкту Всесвітньої спадщини надає додаткові гарантії збереження і цілісності унікальних природних і культурних комплексів, підвищує престиж території та установ, забезпечує організацію моніторингу і контролю за станом збереження природних і культурних об'єктів, сприяє розвитку альтернативних видів природокористування.

Станом на сьогодні список Всесвітньої спадщини налічує 890 об'єктів із 148 країн. З них: 689 – культурного, 176 – природного та 25 змішаного типів. Україна представлена у ньому єдиним природним українсько-словацьким об'єктом «Букові праліси Карпат» та трьома культурними пам'ятками: «Софійський собор та Києво-Печерська лавра» (внесено у 1990 р.), «Ансамбль історичного центру Львова» (1998 р.) та частиною транскордонного об'єкту «Геодезична дуга Струве», розташованого на території 10 країн Європи (2005 р.).

До офіційного попереднього списку потенційних претендентів на включення до списку входять 15 українських об'єктів. Приємно відмітити, що цього року у складі українсько-польської номінації «Дерев'яні церкви українських і польських Карпат» до нього внесено Вознесенську (Струківську) церкву з селища Ясіня.

Юрій БЕРКЕЛА,
завідувач лабораторії ГІС КБЗ.

Адреса редакції:

вул. Красне Плесо, 77, а/с 8, м. Рахів,
90600 Закарпатська обл.
Контактні тел: (03132) 2-21-93, 2-29-14.
Ел. пошта: cbr-rakhiv@ukr.net
<http://cbr.nature.org.ua>
Засновник і видавець: Карпатський біосферний заповідник.
Свідоцтво про державну реєстрацію
Зт № 401 від 25. 01. 2006 року.

РЕДКОЛЕГІЯ:

Федір Гамор (шеф-редактор),
Василь Бойчук (редактор),
Василь Покин'єчерета,
Юрій Беркела,
Дмитро Сухарюк,
Ярослав Довганич,
Йосип Бундзяк,
Олег Борик (верстка).

Відповідальність за достовірність фактів несе автор.

Газета віддрукована у Хустській районній друкарні.

Замовлення №

Тираж 1000 примірників.